Rozdział 4. Wyniki badania

4.1. Statystyki opisowe

Opracowanie demonstracyjne KWANTYL – dane syntetyczne, umowne wskaźniki psychologiczne ($N = 128$). Wyniki dla elastyczności psychicznej (EP) mieściły się w przedziale od 12 do 45, przy średniej $M = 36,05$ ($SD = 5,82$). Rozkład zmiennej istotnie odbiegał od normalnego ($p < 0,001$). Wykazywał asymetrię lewostronną ($SKE = -1,09$) i dodatnią kurtozę ($K = 1,96$). Wyniki dla dobrostanu psychicznego (DP) mieściły się w przedziale od 12 do 60, przy średniej $M = 40,56$ ($SD = 7,97$). Nie wykazano istotnych odstępstw od rozkładu normalnego ($p = 0,086$). Wykazywał asymetrię lewostronną ($SKE = -0,26$) i dodatnią kurtozę ($K = 1,18$). Wyniki dla ruminacji (RU) mieściły się w przedziale od 15 do 47, przy średniej $M = 30,33$ ($SD = 6,14$). Nie wykazano istotnych odstępstw od rozkładu normalnego ($p = 0,777$). Wykazywał asymetrię prawostronną ($SKE = 0,16$) i ujemną kurtozę ($K = -0,09$). Wyniki dla wsparcia społecznego (WS) mieściły się w przedziale od 14 do 45, przy średniej $M = 28,48$ ($SD = 5,06$). Nie wykazano istotnych odstępstw od rozkładu normalnego ($p = 0,411$). Wykazywał asymetrię prawostronną ($SKE = 0,27$) i dodatnią kurtozę ($K = 0,58$). (tab. 1).

Tabela 1.

Statystyki opisowe dla zmiennych wykorzystywanych w badaniu (N = 128)

Zmienna	*M*	*SD*	*Min*	*Maks*	*SKE*	*K*	*W*	*p*
EP	36,05	5,82	12	45	-1,09	1,96	0,93	<0,001
DP	40,56	7,97	12	60	-0,26	1,18	0,98	0,086
RU	30,33	6,14	15	47	0,16	-0,09	0,99	0,777
WS	28,48	5,06	14	45	0,27	0,58	0,99	0,411

Objaśnienia: EP – elastyczność psychiczna, DP – dobrostan psychiczny, RU – ruminacje, WS – wsparcie społeczne, *M* – średnia arytmetyczna, *SD* – odchylenie standardowe, Min – wartość minimalna, Maks – wartość maksymalna, *SKE* – skośność, *K* – kurtoza nadmiarowa, *W* – wartość testu Shapiro-Wilka, *p* – istotność

Zastosowano korelacje rho Spearmana i r Pearsona, test U Manna-Whitneya (EP), test t Welcha (pozostałe zmienne) oraz regresję na wynikach standaryzowanych z testem Sobela. Przyjęto $\alpha = 0,05$ (nominalne wartości p).

4.2. Weryfikacja hipotez

H1. Wyższy poziom elastyczności psychicznej będzie związany z mniejszym nasileniem ruminacji i większym postrzeganym wsparciem społecznym.

Oceniając związek między elastycznością psychiczną a ruminacjami i wsparciem społecznym zastosowano współczynnik korelacji Spearmana (tab. 2). Wykazano, że im większe nasilenie ruminacji, tym niższy poziom elastyczności psychicznej (*rho* = -0,623, $p < 0,001$, związek silny). Z kolei wraz ze wzrostem wsparcia społecznego zwiększał się poziom elastyczności psychicznej (*rho* = 0,335, $p < 0,001$, związek umiarkowanie silny). Hipoteza została potwierdzona.

Tabela 2.

Analiza korelacji między elastycznością psychiczną a ruminacjami i wsparciem społecznym (N = 128)

Zmienna	*rho*	*p*
RU	**-0,623**	**<0,001**
WS	**0,335**	**<0,001**

Objaśnienia: RU – ruminacje, WS – wsparcie społeczne, *rho* – współczynnik korelacji Spearmana, *p* – istotność

H2. Nasilenie ruminacji będzie ujemnie, a postrzegane wsparcie społeczne dodatnio związane z dobrostanem psychicznym.

Oceniając związek między dobrostanem psychicznym a ruminacjami i wsparciem społecznym zastosowano współczynnik korelacji Pearsona (tab. 3). Wykazano, że im

większe nasilenie ruminacji, tym niższy poziom dobrostanu psychicznego (r = -0,675, p < 0,001, związek silny). Z kolei wraz ze wzrostem wsparcia społecznego zwiększał się poziom dobrostanu psychicznego (r = 0,249, p = 0,005, związek słaby). Hipoteza została potwierdzona.

Tabela 3.

Analiza korelacji między dobrostanem psychicznym a ruminacjami i wsparciem społecznym (N = 128)

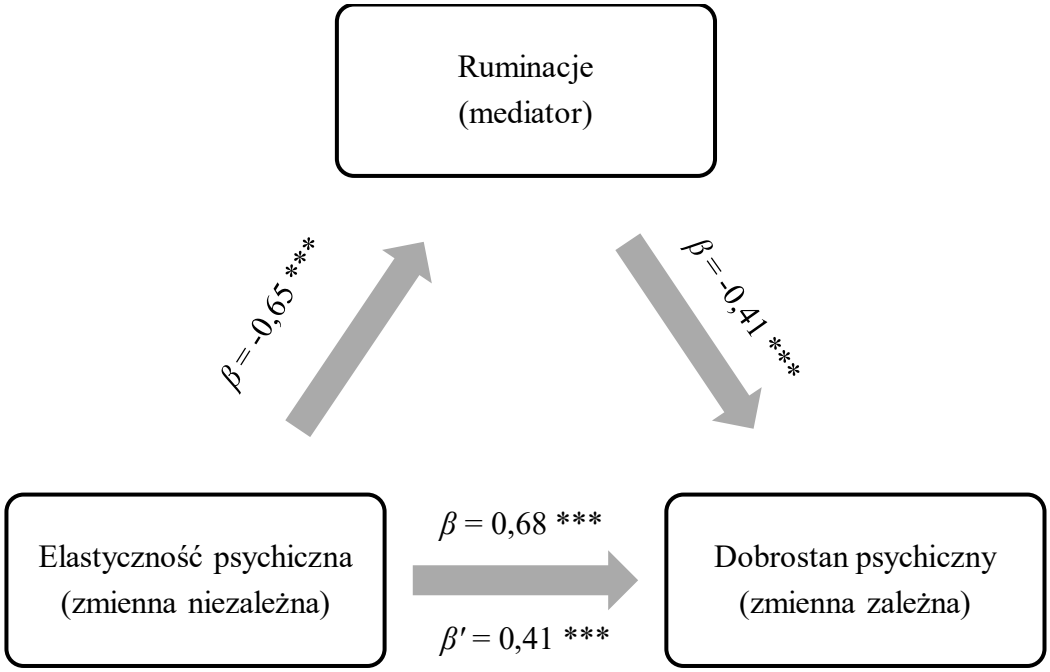
Zmienna	*r*	*p*
RU	**-0,675**	**<0,001**
WS	**0,249**	**0,005**

Objaśnienia: RU – ruminacje, WS – wsparcie społeczne, *r* – współczynnik korelacji Pearsona, *p* – istotność

H3. Związek elastyczności psychicznej z dobrostanem psychicznym jest mediowany przez nasilenie ruminacji oraz postrzegane wsparcie społeczne.

Analizując, czy nasilenie ruminacji (RU) pełni funkcję mediatora w relacji pomiędzy elastycznością psychiczną (EP) a dobrostanem psychicznym (DP), w pierwszym kroku wykazano, że elastyczność psychiczna istotnie dodatnio przewiduje dobrostan psychiczny (β = 0,68, p < 0,001). W drugim kroku stwierdzono, że elastyczność psychiczna istotnie ujemnie przewiduje nasilenie ruminacji (β = -0,65, p < 0,001). W trzecim kroku wykazano ujemny związek pomiędzy ruminacjami a dobrostanem psychicznym, po uwzględnieniu elastyczności psychicznej (β = -0,41, p < 0,001). Po wprowadzeniu mediatora do modelu bezpośredni związek pomiędzy elastycznością psychiczną a dobrostanem psychicznym uległ osłabieniu (β' = 0,41, p < 0,001). Istotność efektu pośredniego zweryfikowano za pomocą testu Sobela (Z = 4,57, p < 0,001; efekt pośredni ab = 0,263) (rys. 1). Wyniki wskazują na częściową mediację. Wyższa

elastyczność psychiczna wiązała się z mniejszym nasileniem ruminacji, co z kolei było związane z wyższym dobrostanem psychicznym.

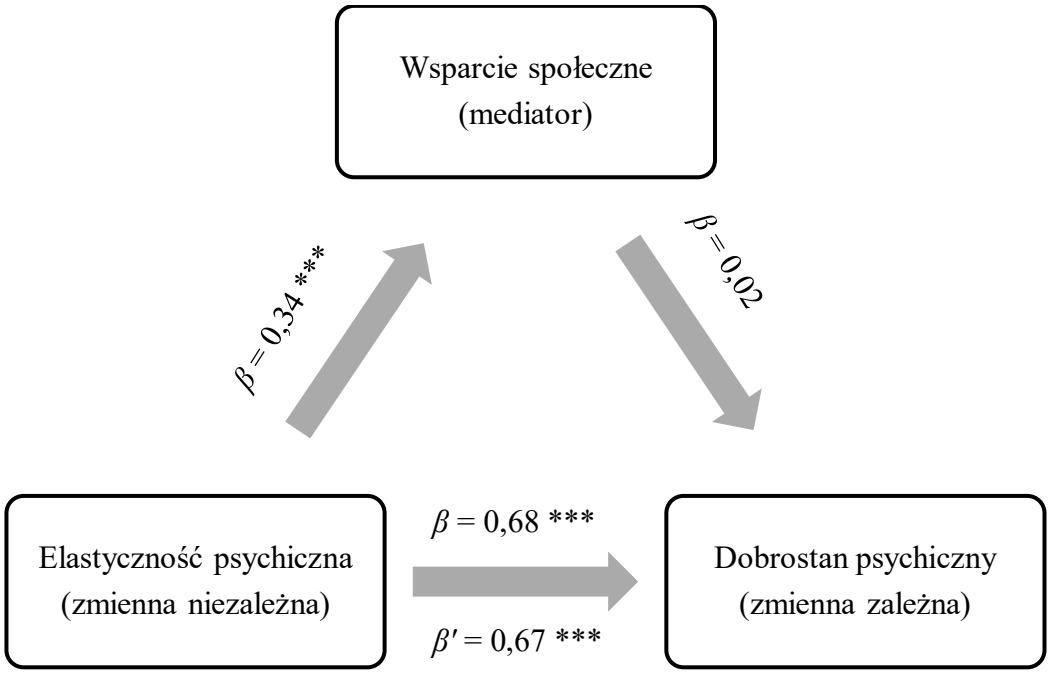

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Rysunek 1. Analiza mediacji dla ruminacji jako mediatora związku między elastycznością psychiczną a dobrostanem psychicznym (N = 128)

Sprawdzono także, czy wsparcie społeczne (WS) pośredniczy w relacji pomiędzy elastycznością psychiczną a dobrostanem psychicznym. Pierwszy krok analizy był analogiczny. W drugim kroku stwierdzono, że elastyczność psychiczna istotnie dodatnio przewiduje nasilenie wsparcia społecznego ($\beta = 0,34$, $p < 0,001$). W trzecim kroku nie wykazano istotnego związku pomiędzy wsparciem społecznym a dobrostanem psychicznym po uwzględnieniu elastyczności psychicznej ($\beta = 0,02$, $p = 0,793$). Po wprowadzeniu mediatora do modelu bezpośredni związek pomiędzy elastycznością psychiczną a dobrostanem psychicznym uległ osłabieniu ($\beta' = 0,67$, $p < 0,001$). Istotność efektu pośredniego zweryfikowano za pomocą testu Sobela ($Z = 0,26$, $p = 0,793$; efekt pośredni ab = 0,006) (rys. 2). Nie uzyskano podstaw do stwierdzenia, że wsparcie społeczne pełni funkcję mediatora analizowanego związku. Hipoteza trzecia znalazła

częściowe potwierdzenie. Ze względu na przekrojowy charakter przykładu zależności nie należy interpretować przyczynowo.

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Rysunek 2. Analiza mediacji dla wsparcia społecznego jako mediatora związku między elastycznością psychiczną a dobrostanem psychicznym (N = 128)

H4. Osoby regularnie aktywne fizycznie będą charakteryzowały się większą elastycznością psychiczną, wyższym dobrostanem psychicznym i wsparciem społecznym oraz mniejszym nasileniem ruminacji niż osoby nieaktywne fizycznie.

Wykazano, że osoby regularnie aktywne fizycznie charakteryzowały się istotnie ($p < 0,05$) większą elastycznością psychiczną ($M = 38,01$, $SD = 4,82$ wobec $M = 33,35$, $SD = 6,04$) oraz wyższym dobrostanem psychicznym ($M = 42,62$, $SD = 7,78$ wobec $M = 37,74$, $SD = 7,41$) niż osoby nieaktywne fizycznie. Osoby aktywne odczuwały również większe wsparcie społeczne ($M = 29,68$, $SD = 5,29$ wobec $M = 26,83$, $SD = 4,25$), natomiast mniejsze było u nich nasilenie ruminacji ($M = 28,69$, $SD = 5,71$ wobec $M = 32,57$, $SD = 6,05$) (tab. 4). Hipoteza została potwierdzona.

Tabela 4.

Porównanie badanych pod względem analizowanych zmiennych w zależności od aktywności fizycznej

Zmienna	Osoby aktywne fizycznie (n = 74)		Osoby nieaktywne fizycznie (n = 54)		*t / U*	*p*
	M	*SD*	*M*	*SD*		
EP	38,01	4,82	33,35	6,04	**2914,5**	**<0,001**
DP	42,62	7,78	37,74	7,41	**3,60**	**<0,001**
RU	28,69	5,71	32,57	6,05	**-3,67**	**<0,001**
WS	29,68	5,29	26,83	4,25	**3,37**	**0,001**

Objaśnienia: EP – elastyczność psychiczna, DP – dobrostan psychiczny, RU – ruminacje, WS – wsparcie społeczne, *M* – średnia arytmetyczna, *SD* – odchylenie standardowe, *t* – wartość testu t Welcha, *U* – wartość testu U Manna-Whitneya (dla EP), *p* – istotność

H5. Osoby uczestniczące w warsztatach relaksacyjnych będą charakteryzowały się większą elastycznością psychiczną, wyższym dobrostanem psychicznym i wsparciem społecznym oraz mniejszym nasileniem ruminacji niż osoby nieuczestniczące w takich warsztatach.

Osoby uczestniczące w warsztatach relaksacyjnych charakteryzowały się istotnie ($p < 0,05$) większą elastycznością psychiczną ($M = 37,76$, $SD = 5,55$) i wyższym dobrostanem psychicznym ($M = 42,39$, $SD = 6,64$) niż osoby nieuczestniczące w warsztatach (odpowiednio: $M = 34,99$, $SD = 5,77$ oraz $M = 39,43$, $SD = 8,54$). Stwierdzono u nich także mniejsze nasilenie ruminacji ($M = 28,82$, $SD = 5,41$ wobec $M = 31,27$, $SD = 6,41$). Grupy te nie różniły się istotnie pod względem wsparcia społecznego (tab. 5). Hipoteza została częściowo potwierdzona.

Tabela 5.

Porównanie badanych pod względem analizowanych zmiennych w zależności od uczestnictwa w warsztatach relaksacyjnych

Zmienna	Uczestnicy warsztatów (n = 49)		Osoby bez warsztatów (n = 79)		*t / U*	*p*
	M	*SD*	*M*	*SD*		
EP	37,76	5,55	34,99	5,77	**2524,0**	**0,004**
DP	42,39	6,64	39,43	8,54	**2,19**	**0,030**
RU	28,82	5,41	31,27	6,41	**-2,32**	**0,022**
WS	28,49	5,47	28,47	4,82	0,02	0,982

Objaśnienia: EP – elastyczność psychiczna, DP – dobrostan psychiczny, RU – ruminacje, WS – wsparcie społeczne, *M* – średnia arytmetyczna, *SD* – odchylenie standardowe, *t* – wartość testu t Welcha, *U* – wartość testu U Manna-Whitneya (dla EP), *p* – istotność

H6. Osoby pracujące zdalnie będą charakteryzowały się większą elastycznością psychiczną, wyższym dobrostanem psychicznym i wsparciem społecznym oraz mniejszym nasileniem ruminacji niż osoby pracujące stacjonarnie.

Oceniając różnice pod względem trybu pracy nie wykazano istotnego ($p > 0,05$) zróżnicowania w żadnym z analizowanych przypadków (tab. 6). Hipoteza nie znalazła potwierdzenia.

Tabela 6.

Porównanie badanych pod względem analizowanych zmiennych w zależności od trybu pracy

Zmienna	Praca zdalna (n = 61)		Praca stacjonarna (n = 67)		*t / U*	*p*
	M	*SD*	*M*	*SD*		
EP	36,54	5,67	35,60	5,97	2251,0	0,322
DP	41,54	8,48	39,67	7,43	1,32	0,189
RU	29,62	6,25	30,97	6,01	-1,24	0,217
WS	28,84	5,67	28,15	4,45	0,76	0,450

Objaśnienia: EP – elastyczność psychiczna, DP – dobrostan psychiczny, RU – ruminacje, WS – wsparcie społeczne, *M* – średnia arytmetyczna, *SD* – odchylenie standardowe, *t* – wartość testu t Welcha, *U* – wartość testu U Manna-Whitneya (dla EP), *p* – istotność